

Вацьковські Казімеж Станіславович, д.е.н, проф., завідувач кафедри інформатичних систем Варшавського технологічного університету «Варшавська політехніка», м. Варшава (Польща)

e-mail: kwackowski1701@gmail.com

контактний телефон: +48607268173

Гордієнко Лариса Юріївна, к.е.н., доц., доцент кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, м. Харків

e-mail: gordienkolarisa@ukr.net

контактний телефон: (050) 557-18-03

Дискусійна група: *Економічна політика України в умовах децентралізації влади та управління*

Трансформація соціально-економічної системи Польщі: досвід та сучасні виклики

Україна сьогодні знаходиться на етапі здійснення системних змін, які торкаються практично всіх сфер життєдіяльності суспільства, особливо його соціально-економічної системи. Реформи, які проголошені на національному рівні, потребують відповідних державно-управлінських моделей та механізмів, пошук яких сьогодні Україна намагається знайти з урахуванням своїх історичних традицій та позитивного досвіду європейських країн, серед яких найбільш цікавим є трансформаційний шлях Польщі.

Трансформація соціально-економічної системи в Польщі та інших країнах центральної Європи, а також колишньому СРСР розпочалася з кінця 80-х років ХХ століття, коли стало зрозумілим, що економічна система, заснована на центральному управлінні та державній власності, прогнала ринковій економічній системі, в основі якої лежить конкуренція, приватна

власність, індивідуальне підприємництво, координаційна роль цін та регулююча роль закону [1].

В основі трансформаційних змін соціально-економічної системи Польщі, які були започатковані в 1989 році, була закладена економічна політика, побудована на принципах приватизації, дерегуляції й ефективності вільного ринку. Серед пріоритетів були визнані:

макроекономічна рівновага;

повна лібералізація цін і заграничної торгівлі;

надання економіці здатності розвитку, а в перспективі зменшення цивілізаційної різниці між Польщею та Західною Європою.

Статистичні дані свідчать про те, що Польщі ще з початку трансформації соціально-економічної системи удалося досягнути поставлених цілей. Отже, як зауважує Л. К. Гілейко [2], системна трансформація була не тільки необхідна, але стала ефективною. Польща на переломі XX і XXI століття є принципово інша ніж з початку інституційної трансформації. В порівнянні з іншими державами, особливо з тими, які разом з Польщею увійшли в 2004 році в ЄС, Польща займає дуже добру позицію, про що свідчать дані, які стосуються успіхів у приватизації, створенні ринкової інфраструктури, економічного зросту, особливо розвитку підприємництва.

В той же час у науковому середовищі Польщі поряд з позитивними думками існують критичні погляди на досвід трансформації соціально-економічної системи, серед яких С. Гомулка у [1], виділив наступні.

1. Так звана шокова терапія насправді є «шоком без терапії». Прихильники такої думки наводять статистичні дані, які свідчать про погіршення економічного становища громадян на початку проведення шокової терапії, досить повільне досягнення зниження інфляції й значний дефіцит бюджету (близько 10 років), повільна приватизація тощо;

2. Економічна політика на протязі 1989–2014 років була занадто ліберальною, недостатньо солідарною;

3. Приватизації часто товаришувало «шахрайство», головним чином на користь попередньої номенклатури;

4. Трансформація призвела до знищення значної частини польської промисловості, особливо на протязі 1990–1991 років. В той же час були й позитивні зміни, а саме: структура польської промисловості змінилася на користь переробної промисловості.

До позитивних результатів трансформаційних змін С. Гомулка у [1] відносить такі, як: побудову практичне від початку і відносно швидко еластичного сектору нових приватних підприємств, а також упровадження правничо-інституційних реформ ринкової економіки, які надали можливість увійти Польщі у 2004 році до ЄС.

Дужим успіхом економічної політики Польщі було також уникнення кризи у фінансовому секторі (банки, інвестиційні й пенсійні фонди, страхові товариства, біржі), а також уникнення кризи у публічних фінансах. Польща належить до малої групи країн, які уникли на протязі останніх 25 років фінансових криз.

Значним досягненням у реальній сфері було залучення іноземних інвестицій, в тому числі до експортного сектору (переробна промисловість), а також до послуг (банки, торгівля на великих площах, телекомунікації та готельне господарство).

Великим успіхом також стала реформа самоврядування, яка звільнила великий підприємницький капітал на регіональному рівні. Також завдяки значним інвестиціям у розвиток інфраструктури країни була здійснена велика експансія вищої школи, завдяки чому зросла кількість працівників з новими кваліфікаціями в дефіцитних сферах, таких як: управління, лінгвістика, фінанси й інформатика.

Досягнення, які здобула Польща на протязі попередніх років стабільності, можуть бути зменшені у зв'язку з тим, що країна, як і інші країни Європи увійшла у сферу непевності й нестабільності, що пов'язано з геополітичними змінами у світі. Тому уряд Польщі, спираючись на думку

науковців, розробляє моделі соціально-економічного розвитку, які формально представлені в стратегічних рішеннях. Так, поряд з прийнятими стратегіями розвитку Польщі та її регіонів, в тому числі на періоди до 2020, 2025, 2030, 2050 років, запропоновані стратегічні рішення, які торкаються змін запланованих раніше заходів.

В якості прикладу наведемо прийняту Стратегію відповідального розвитку 2020 [3], яка закладає рішення модернізації прийнятої раніше Стратегії розвитку країни 2020 [4].

Ключовим питанням Стратегії відповідального розвитку Польщі 2020 є вирішення завдань соціально-економічної політики без порушення стабільності публічних фінансів. При цьому головним джерелом фінансування стратегічних завдань будуть національні публічні фонди. Крім того, розвиток буде підтриманий фондами ЄС, а також приватними фондами.

Таким чином, досвід Польщі щодо трансформації соціально-економічної системи та нові виклики сьогодення, що стоять перед цією країною, відкривають їй перспективу ефективного розвитку завдяки своєчасним стратегічним державно-управлінським рішенням.

Список використаних джерел:

1. Gomułka S. Transformacja gospodarczo-społeczna Polski 1989-2014 i współczesne wyzwania / S. Gomułka // Nauka. – N 3. – S. 7–16.
2. Gilejko L. K. Polska transformacja – Proba bilansu i nowa perspektywa [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kulturaswiecka.pl/node/77.
3. Strategia Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywa do 2030 r.) [Elektroniczny zasob]. – Tryb dostępu : http://www.SOR_2017_maly_internet_14022017_wstePMM-1.pdf.
4. Strategia Rozwoju Kraju 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mir.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/zarzadzanie-rozwojem-kraju/strategia-rozwoju-kraju/>